

Pähkinämäen asemakaavaehdotuksen liikenteellisten vaikutusten arviointi

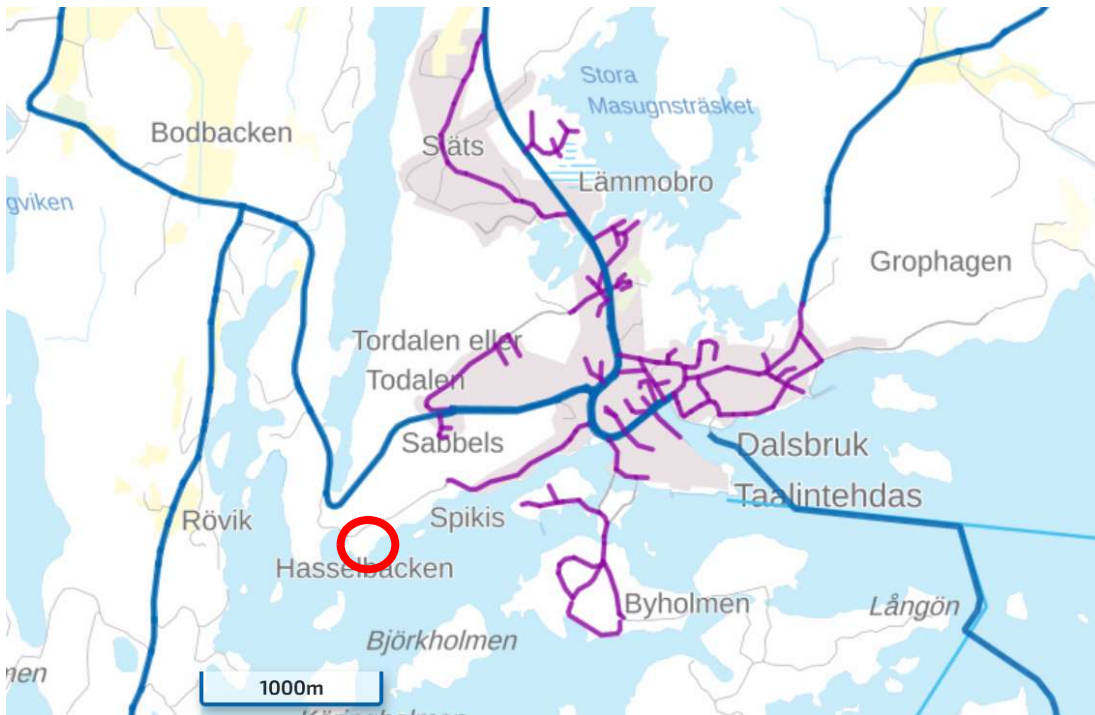
Mari Sinn
Suunnittelutoimisto Sinn
12.1.2024

Lähtökohdat

Tässä asiakirjassa on arvioitu Pähkinämäen asemakaavaehdotuksen liikenteellisiä vaikutuksia. Arvioinnin on laatinut FM Mari Sinn syksyllä ja talvella 2023-2024.

Liikenteellinen sijainti

Pähkinämäkeen suunniteltu asuinalue sijaitsee Dragsedentien varrella noin kahden kilometrin päässä Taalintehtaan keskustasta, jossa on monipuolinen palvelutarjonta. Taalintehtaan koulu sijaitsee noin 2,5 kilometrin etäisyydellä alueesta. Dragsedentie on osin katuja ja osin yksityistietä.

Kuva 1. Pähkinämäen asemakaavan sijainti suhteessa tie- ja katuverkkoon. Sinisellä on kuvattu valtion tiet, liilalla kadut ja harmaalla yksityistiet (Kuva: Väylävirasto).

Liikkumistottumukset

Pähkinämäen tulevan asuinalueen liikkumistottumukset on arvioitu viimeisimmän henkilöliikennetutkimuksen (2021) tulosten perusteella. Henkilöliikennetutkimuksen mukaan:

- Suomalaisten matkaluku vuorokaudessa henkilöä kohden on 2,3 matkaa, joista 62 prosenttia tehdään autolla. Matkaluvut ovat pienentyneet 1970-luvulta lähtien ja etenkin koronavuosien myötä. Vuonna 2016 matkaluku vuorokaudessa henkilöä kohden oli Suomessa keskimäärin 2,73 matkaa ja ydinmaaseudulla 2,5 matkaa.
- Ydinmaaseudulla, johon Taalintehtaan alue kuuluu (Suomen Ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutu-luokitus), matkaluku vuorokaudessa henkilöä kohden on 2,1 matkaa, joista 76 prosenttia tehdään autolla.
- Lasten, nuorten ja työikäisten matkojen määrä vuorokaudessa on suurempi kuin eläkeläisten. Eniten matkoja tekevät keski-ikäiset naiset (2,8 matkaa vuorokaudessa) ja miehet (2,6 matkaa vuorokaudessa).

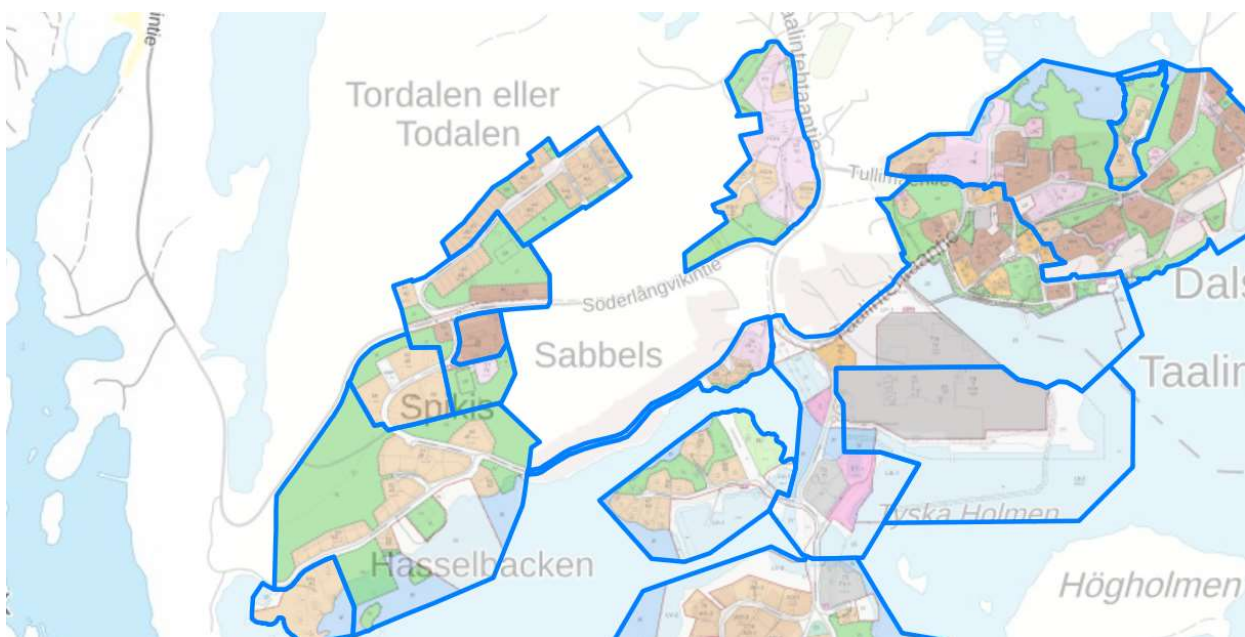
Ajoneuvoliikenne

Pähkinämäen asuinalue sijaitsee Dragsedentien varrella noin kahden kilometrin päässä Taalintehtaan keskustasta. Nopein reitti henkilöautolla Taalintehtaan keskustaan kulkee asuinalueelta Dragsedentietä pohjoiseen ja Söderlångvikintien kautta (ajoaika noin 6 minuuttia).

Dragsedentien liikennemääristä ei ole tehty liikennelaskentoja. Keskimääräinen vuorokausiliikenne tiellä on arviolta noin 500-800 (kvl). Jos alueella asuu ainoastaan 4-henkisiä lapsiperheitä, joissa vanhemmat ovat työssä käyviä, olisi keskimääräinen vuorokausiliikennemäärä arviolta 800 ajoneuvoon vuorokaudessa. Jos alueen asutuksen koko on keskimäärin 2,7 ja keskimääräinen matkamäärä vuorokaudessa ydinmaaseudun matkaluvun mukainen, olisi keskimääräinen vuorokausiliikennemäärä arviolta noin 500 ajoneuvoa. Lisäksi pelastuslaitoksen ja pienvenesataman liikenne aiheuttaa tielle satunnaisempaa liikennettä.

Taalintehtaan liikennemäärä on nykytilanteessa noin 1500 ajoneuvoa vuorokaudessa ja Söderlångvikintien noin 500 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Dragsedentieltä on suunniteltu uusi katuyhteys (Spikinkaari) Söderlångvikintielle. Uusi katuyhteys ohjaa teutuessaan pääosin Spikinkaaren varren asutuksen ajoneuvoliikenteen Söderlångvikintielle ja vähentää näin ollen Dragsedentien liikennemääriä. Uuden katuyhteyden suunnittelu on käynnistynyt kunnassa vuonna 2023.

Kuva 2. Ote Kemiönsaaren asemakaavayhdistelmästä suunnittelualueen läheisyydestä. (Kuva: Kemiönsaaren kunta)

Uuden Pähkinämäen asuinalueen tuottama ajoneuvoliikenteen määrä on riippuvainen siitä, millaisia asukkaita alueelle muuttaa (ikä, asutuksen koko, työssäkäynti, ym). Kohdassa *Liikenne-ennuste* on kuvattu kaksi vaihtoehtoa, joiden pohjalta on arvioitu alueen tuottamaa ajoneuvoliikennettä. Toinen vaihtoehto on maksimivaihtoehto ja toinen todennäköisempi vaihtoehto, jossa asutuksen koko on lähempänä maan keskiarvoa ja matkojen määrä vuorokaudessa vastaa kansallista keskiarvoa. Maksimivaihtoehdossa alueen tuottama ajoneuvoliikenteen määrä vuorokaudessa on noin 230 ajoneuvoa (sis. sisääntulevan ja uloslähtevän liikenteen) ja toisessa vaihtoehdossa noin 140 ajoneuvoa (sis. sisääntulevan ja uloslähtevän liikenteen).

Dragsedentien varrella on lisäksi rakentumattomia tontteja. Jos nämä rakentuvat, lisääntyy ajoneuvojen määrä alueella noin 150-300 ajoneuvolla vuorokaudessa riippuen siitä, minkälaisia asukkaita alueelle muuttaa (ikä, asutuksen koko, työssäkäynti, ym).

Jalankulku ja pyöräily

Ydinmaaseudulla jalankulun ja pyöräilyn osuus liikkumisesta on suhteellisen pieni tuoreen henkilöliikennetutkimuksen mukaan. Toisaalta Pähkinämäen alue sijaitsee edullisesti kahden kilometrin etäisyydellä Taalintehtaan keskustan palveluista ja kunnan tavoitteena on parantaa jalankulun ja pyöräilyn edellytyksiä myös Taalintehtaan alueella. Taalintehtaan satamaan on toteutettu sähköpyörien latausasema, ja Taalintehtaan alueen pyöräilyn kehittäminen on esillä vuonna 2023 valmistuneissa selvityksissä, joiden pohjalta pyöräilyn edellytyksiä parannetaan tulevina vuosina.

Taalintehtaalte tehdyn saavutettavuusanalyysin perusteella Pähkinämäen alueelta on alle 10 minuutin pyöräilymatka ja alle 45 minuutin kävelymatka keskustan palveluihin, mikä kannustaa etenkin lapsia kulkemaan kouluun ja harrastuksiin pyörällä. Taalintehtaan keskustassa sijaitsee muun muassa kaupan ja palvelualan työpaikkoja.

Dragsedentien varrella ei ole erillistä jalankulku- ja pyöräilyväylää, mutta tien nopeusrajoitus on 30 km/h ja nykyiset sekä tässä ennustetut ajoneuvoliikenteen määrät ovat pienet. Tie on myös kapea, mikä ohjaa ajoneuvoliikennettä luonnostaan ajamaan hitaammin. Dragsedentien ympäristö on maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas, ja tie on osa Pyöräilymatkailukeskuksen määrittelemää pyöräilyn Rannikkoreittiä, joka johtaa Salosta Taalintehtaan kautta Raaseporiin. Taalintehtaan tien varrella on erillinen jalankulku- ja pyöräilyväylä Taalintehtaan koululle sekä keskustaan asti. Dragsedentien varrelle ei ole suunniteltu erillistä jalankulku- ja pyöräilyväylää, sillä tien varren rakennuksista osa sijoittuu hyvin lähelle tietä ja tien nykyinen miljöö kärsisi uusista katujärjestelyistä.

Kuva 3. Dragsedentie on kapea ja rakennukset ovat paikoin hyvin lähellä tietä.

Kohdassa *Liikenne-ennuste* on kuvattu vaihtoehtoja, joiden pohjalta on arvioitu Pähkinämäen uuden asuinalueen tuottamaa liikennettä. Osa tästä voi toteutua pyöräily- ja jalankulkuliikenteenä. Jos pyöräilijöiden

määrät arvioidaan suhteessa aluetyyppiin (sijainti ydinmaaseudulla), voi alue synnyttää noin 25-40 jalankulku- ja pyöräilymatkaa vuorokaudessa.

Joukkoliikenne

Taalintehtaan kaltaisessa maaseututaajamassa joukkoliikenteen osuus liikkumisesta on pieni (Henkilöliikennetutkimus 2021). Joukkoliikenteen palvelutaso on suhteellisen heikko verrattuna henkilöautoliikenteen palvelutasoon (nopeus, sujuvuus) esimerkiksi Taalintehtaan ja Kemiönsaaren keskustan tai Salon välillä. Pähkinämäen asuinalueelta on 1,5 kilometriä Taalintehtas-Kasnäs-liittymän joukkoliikenteen pysähdyspaikalle. Kun uusi Spikinkaari valmistuu, on Toldarenintien liittymän pysäkki noin kilometrin päässä uudesta asuinalueesta.

Kohdassa *Liikenne-ennuste* on kuvattu vaihtoehtoja, joiden pohjalta on arvioitu alueen tuottamaa liikennettä. Osa asuinalueen liikenteestä voi toteutua joukkoliikenteellä. Jos joukkoliikenteen käyttäjien määrät arvioidaan suhteessa aluetyyppiin (sijainti ydinmaaseudulla), voi alue synnyttää noin 2-3 joukkoliikenteen matkaa vuorokaudessa.

Liikenne-ennuste

Asuinalue tulee todennäköisesti rakentumaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Liikenne-ennusteen mukaiset liikennemäärät voivat olla siten ajankohtaisia vuoteen 2035 mennessä.

Henkilöliikennetutkimuksen perusteella on liikenne-ennusteiden pohjalle otettu kaksi vaihtoehtoa, jossa toisessa alueelle muuttaa lapsiperheitä, joiden matkojen määrä vuorokaudessa on suurin mahdollinen eri väestöryhmistä. Toisen ennusteen pohjalla on kansalliset keskiarvot asukkaiden liikkumisessa. Liikenne-ennusteissa on huomioitu myös alueella vierailevien vaikutus liikennemääriin.

Matkoista 61 prosenttia oletetaan tehtävän henkilöauton kuljettajana, 15 prosenttia henkilöauton matkustajana, 22 prosenttia kävellen tai pyöräillen ja 2 prosenttia joukkoliikenteellä.

Liikenne-ennusteen pohjalle tehdyt oletukset eri vaihtoehdoissa:

Vaihtoehto 1: Alueelle muuttaa perheitä (4 henkilöä / asutokunta), jossa vanhemmat ovat työkäisiä. Liikkumistottumukset on arvioitu iän perusteella ja kulkutapajakauma alueen sijainnin perusteella (Henkilöliikennetutkimus 2021).

Vaihtoehto 2: Alueelle muuttaa monenikäisiä asukkaita (2,7 henkilöä / asutokunta). Asukkaiden liikkumistottumukset vastaavat kansallista keskiarvoa (Henkilöliikennetutkimus 2021). Kulkutapajakauma on arvioitu alueen sijainnin perusteella (Henkilöliikennetutkimus 2021).

Pähkinämäen asemakaavamuutoksen liikenne-ennuste eri toteumavaihtoehdoissa

	Pähkinämäen tuottama ajoneuvoliikenne / vrk	Pähkinämäen tuottama ajoneuvoliikenne huipputunnin aikana	Pähkinämäen tuottama jalankulku- ja pyöräilyliikenne / vrk	Pähkinämäen tuottama jalankulku- ja joukkoliikenne / vrk
<i>Vaihtoehto 1</i>	230	60	80	8
<i>Vaihtoehto 2</i>	140	35	50	5

Liikenteen toimivuus

Liikenteen toimivuus on arvioitu huipputunnin ajoneuvoliikenteen määrän perusteella. Huipputunnin aikana Dragsedentien varren liikenne on Pähkinämäen ja tien varrella sijaitsevien toteutumattomien tonttien rakennuttua noin 200-330 ajoneuvoa (sisältäen sisälle ja ulos kulkevan liikenteen). Vaikka kaikki alueen liikenne kulkisi saman liittymän kautta Taalintehtaantielle tai Södenlångvikintielle, liittymien toimivuus ei

häiriinny näillä liikennemäärillä huipputunnin aikana. Liikenteen toimivuus voi sen sijaan heiketä Dragsedentiellä kahden ajoneuvon kohdatessa, sillä tie on kapea ja väistämipaikkoja vähän. Tällöin ajoneuvojen nopeus hidastuu, ja liikenteen toimivuus voidaan kokea huonona.

On hyvin todennäköistä, että Pähkinämäen ajoneuvoliikenne tulee käyttämään Söderlångvikintien liittymää, koska tämän reitin kautta matka-aika on sujuvampi ja nopeampi sekä Taalintehtaan, Kemiönsaareen että länteen päin. Näin uudella asuinalueella ei ole todennäköisesti merkittävää vaikutusta Dragsedentien sekä Dragsedentien ja Taalintehtaantien liittymän liikennemääriin tai toimivuuteen.

Liikenneturvallisuus

Taalintehtaan alueella on tapahtunut neljä poliisin tietoon tullutta liikenneonnettomuutta viimeisen viiden vuoden aikana (Ramboll 2023). Asemakaava-alueen lähellä ei ole onnettomuusherkkiä liittymiä tai tie-osuuksia liikenneonnettomuuksien perusteella.

Kuva 4. Dragsedentie on kapea ja väistämipaikkoja on vähän. On todennäköistä, että Pähkinämäen ajoneuvoliikenne tulee kulkemaan pääosin Söderlångvikintien kautta Taalintehtaalalle, Kemiönsaarelle ja länteen päin, koska tämän kautta matka-aika on nopeampi ja sujuvampi.

Pähkinämäen asemakaavan aiheuttama liikenne ei heikennä tämän selvityksen mukaan alueen liikenneturvallisuutta, sillä liikenne ohjautuu todennäköisesti Söderlångvikintien liittymän kautta. Jos ajoneuvoliikenteen määrät Dragsedentiellä nousevat kuitenkin niin paljon, että liikenneturvallisuus heikkenee, voi Dragsedentien katuosuudella toteuttaa hidaskaturatkaisuja tai katkaista Dragsedentien ajoneuvoliikenne esimerkiksi Spikinkaaren liittymän kohdalta samassa yhteydessä, kun uusi Spikinkaaren katuyhteys toteutuu.

Lähteet

Kemiönsaaren kunta (2023). Asemakaavayhdistelmä.

Kemiönsaaren kunta (2023). Kemiönsaaren kunnan pyöräilyedellytysten kehittäminen.

Kemiönsaaren kunta (2023). Taalintehtaan keskusta-alueen liikenneselvitys.

Ramboll (2023). Liikenneonnettomuudet (pl. eläinonnettomuudet). <https://mobilityanalytics.ramboll.com/onnettomuudet/>

Traficom (2021). Henkilöliikennetutkimus 2021.

Väylävirasto (2023). Suomen Väylät -palvelu. <https://suomenvaylat.vayla.fi/>

PÄHKINÄMÄEN ASEMAKAAVAN MUUTOS: LUONTOTYYPIT, KASVILLISUUS, LIITO- ORAVA JA LEPAKOT

FM (biologi) Turkka Korvenpää

15.10.2023

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. TAUSTA-AINEISTOT	4
3. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
4. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	5
4.1 Menetelmät	5
4.2 Arvokkaat luontotyyppikohteet	6
4.3 Luontotyyppikuviot.....	8
5. LIITO-ORAVA.....	19
5.1 Menetelmät	19
5.2 Tulokset ja johtopäätökset.....	20
6. LEPAKOT	20
6.1 Menetelmät	20
6.2 Tulokset ja johtopäätökset.....	21
7. LINNUSTOSTA JA MUUSTA LAJISTOSTA.....	22
8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	23
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	23

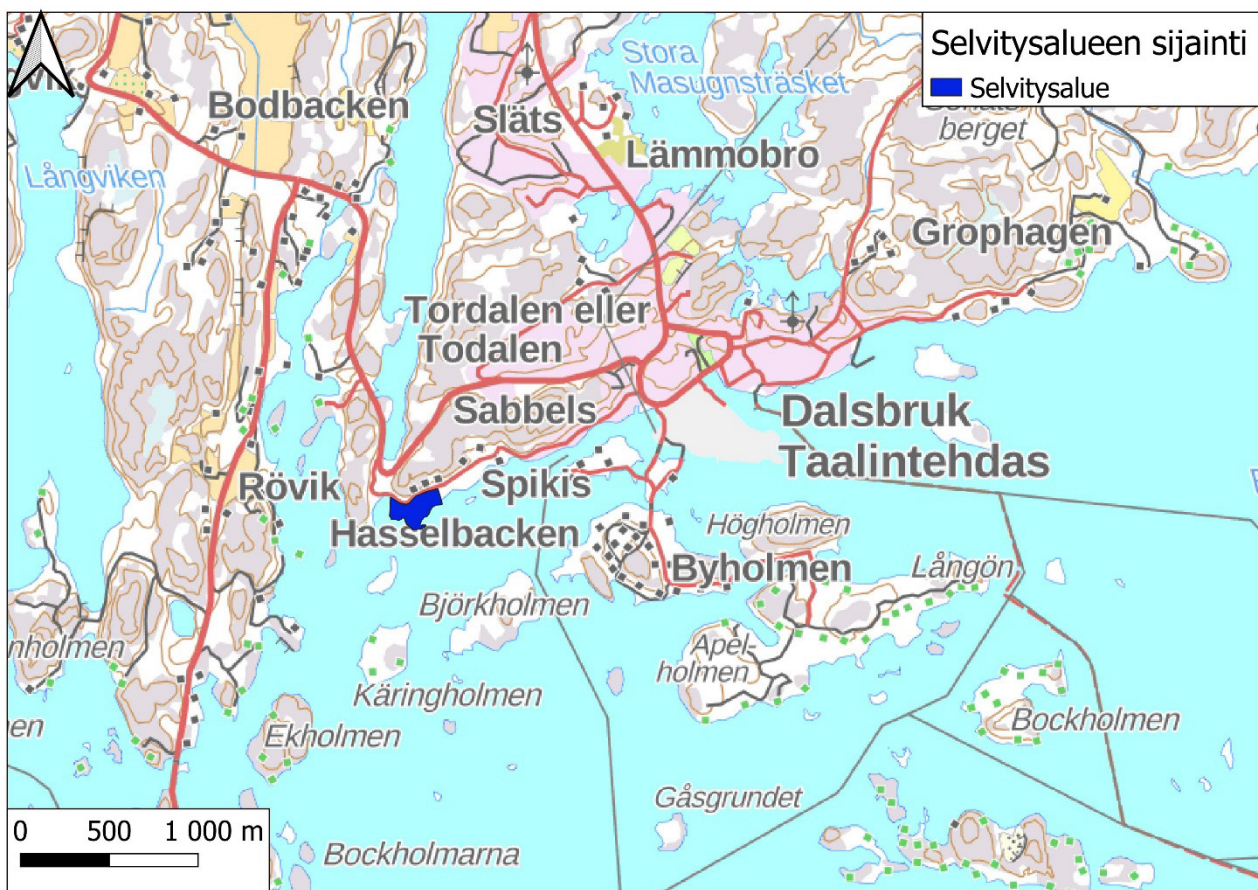
Kannen kuva: Mäntymetsää luontotyyppikuviolla 9.

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 08/2023

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Arkkitehtitoimisto Jussi Partanen laatii Kemiönsaaren Taalintehtaalla sijaitsevan Pähkinämäen asemakaavan muutosta. Kaava-alue sijaitsee Hasselbackenissa Taalintehtaan keskustasta länteen (kartta 1). Se sisältyy vuonna 2011 laadittuun Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitykseen (Faunatica Oy 2011). Arkkitehtitoimisto Jussi Partanen tilasi kaava-alueelta osayleiskaavan luontoselvitystä täydentävän ja tarkentavan selvityksen Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä. Työssä laadittiin luontotyyppi-, kasvillisuus-, liito-orava- ja lepakkoselvitys sekä havainnoitiin alueen muuta luontoa. Selvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää, ja sen maastotyöt tehtiin maalis-syyskuussa 2023.

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

2. TAUSTA-AINEISTOT

Työn tausta-aineistoina käytettiin seuraavia raportteja ja julkaisuja:

- Kemiön Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaava-alueen ja Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitys 2011 (Faunatica Oy 2011)
- Neidonkielen ja sillä elävien uhanalaisten perhoslajien selvitys Taalintehtaalla 2011 (Faunatica Oy 2011)
- Suojelullisesti tärkeiden lintulajien esiintyminen Kemiönsaaren Taalintehtaalla (Kunttu 2015)
- Taalintehtaan suomukan nykytila ja suojelun tarve (Kunttu 2019)

Lisäksi Suomen Lajitietokeskuksesta hankittiin tiedot selvitysalueelta ja sen lähiympäristöstä ennestään tunnetuista lajesiintymistä (aineistopyyntö 16.7.2023).

3. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Kemiönsaaren Taalintehtaalla Hasselbackenin (Pähkinämäen) alueella Taalintehtaan keskustasta länteen (kartta 1). Alueen pinta-ala on noin 3,5 ha, johon sisältyy Sabbelsvikenin pienvenesataman itäosa. Aluetta rajaa pohjoisessa Drahsedentie ja etelässä alue rajautuu mereen.

Selvitysalueella on aiemmin sijainnut kolme asuinrakennusta, jotka on merkitty mm. vuoden 1991 peruskarttaan (<https://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/>). Asuinrakennukset ja alueelle sijainneet vajat ja muut ulkorakennukset on purettu, mutta niiden paikat erottuvat maastossa yhä selvästi. Entisille rakennusten paikoille johtaa Dragsedentietä ajokuntoinen soratie. Vanhojen talonpaikkojen liepeillä kasvaa viljelyjäänteinä koristepensaita ja puita. Ihmisvaikutus on alueella edelleen voimakasta, sillä alue on ilmeisen vilkkaassa virkistyskäytössä. Maasto ja varsinkin kalliot ovat monin paikoin melko kuluneita. Erityisen selvää kulumisen on Sabbelsvikenin rannoilla.

Vuoden 2011 luontoselvityksessä (Faunatica Oy 2011) todetaan, että alueen merenrantojen luontoarvot ovat varsin vähäiset (vuoden 2011 luontoselvityksen osa-alue D Sabbels-Todalen). Sieltä löytyi kuitenkin yksi maankäytössä huomioitava tervaleppälehto, joka on säilyttänyt hyvin luontoarvonsa. Lisäksi alueen itäosassa Dragsedentien lähellä olevalla hakkuulla kasvaa pähkinäpensaita. Pähkinäpensaiikko on melko pieni, mutta laji toimii

muualla Taalintehtaalla esiintyvän (Kunttu 2019) vaarantuneen suomukan isäntänä, mikä on hyvä huomioida. Muualla selvitysalueella kasvaa melko vanhaa kuivaa mäntymetsä, jota karut kalliit kirjovat. Rannat ovat melko niukkakasvisia ja karuhkoja, mutta alueen itäosassa levittäytyy laaja, matala, pahasti ruovikoitunut rantaniitty. Sen pohjoispuolella on hakattua tervalepikkaa. Kalkkivaikutusta ei ole alueella havaittavissa. Taalintehtaan tienvarsilla yleistä ja paikoin runsastakin neidonkieltä (monen uhanalaisen perhosen ravintokasvi) ei löytynyt.

4. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

4.1 Menetelmät

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 14.7.2023 tehtyyn maastokäyntiin. Lisäksi tehtiin toinen käynti 1.9.2023 pian kaavoitusta koskeneen yleisötilaisuuden jälkeen. Tilaisuudessa esitettiin alueen luontoon liittyviä yleisöhavaintoja, joten ylimääräinen maastokäynti katsottiin hyödylliseksi.

Selvitysalue jaettiin luontotyyppikuvioihin. Kuvioinnissa käytettiin apuna GPS-laitetta sekä ilmakuvia. Kustakin kuvioista laadittiin kuvaus, jossa käsitellään mm. elävää ja kuollutta puustoa sekä putkilokasvistoa. Kuvion luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin mukainen luontotyyppi sekä luontodirektiivin luontotyyppi määritettiin. Lisäksi kirjattiin muistiin, onko kyseessä jokin seuraavista:

- luonnonsuojelulain suojaama luontotyyppi
- metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
- vesilain suojaama pienvesi
- Metso -kriteerit täyttävä kuvio
- muuten luontoarvoiltaan merkittävä kuvio

Arvokkaat luontotyyppikohteet arvotettiin julkaisun Mäkelä & Salo (2021) mukaisesti jakaen kohteet neljään arvoluokkaan:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Erityyppisten luontokohteiden arvottamisen yleiset periaatteet ja perusteet on kuvattu tarkemmin Mäkelän ja Salon julkaisussa.

4.2 Arvokkaat luontotyyppikohteet

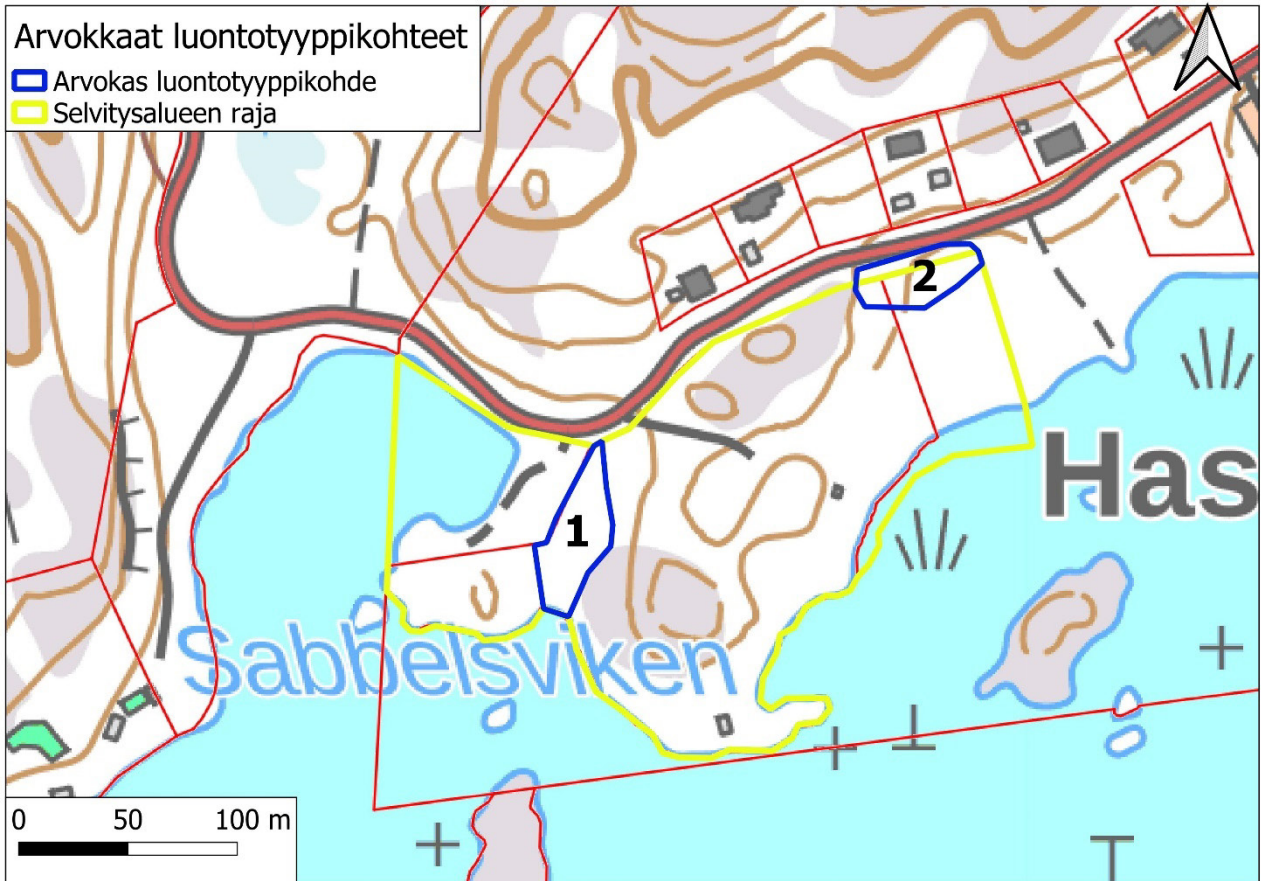
Selvitysalueella on kaksi maankäytössä huomioitavaa arvokasta luontotyyppikohdetta (kartta 2), jotka esitellään alla.

1. TERVALEPPÄLEHTO

Kosteaa, puustoltaan melko varttunut tervaleppälehto (kuva 1), johon merivesi nousee ajoittain. Kookkaiden tervaleppien seassa kasvaa nuorempaa leppää ja koivua. Paikoin tiheässä pensaskerroksessa on tuomea, pajuja ja mustaherukkaa. Kulttuurivaikutteisen lehdon kenttäkerrosta hallitsevat suurruohot kuten ranta-alpi. Muuta lajistoa ovat esim. röyhyvihvilä, kurjenjalka, suoputki, järviruoko, nurmilauha ja punakoiso. Ajoittainen tulviminen pitää sammalkerroksen erittäin vähäisenä. Lehdon itäreunalla kallion alla on kapealti tuoretta lehtoa. Siellä kasvustoon kuuluvat esim. sinivuokko, valkovuokko ja kevättähtimö. Kallion alla kasvaa runkomainen vaahtera. Merenrannassa lehdon edustalla lahdenpohjukassa on pieni ruovikko.

Kuva 1. Ajoittain tulvivaa tervaleppälehtoa.

Kartta 2. Arvokkaat luontotyyppikohteet.

Tervaleppälehto kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin rannikon kosteat leppälehdot, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla kyseessä on metsälain erityisen tärkeä elinympäristö (lehtolaikku) ja luontodirektiivin luontotyyppi lehto. Uudessa luonnonsuojelulaissa tervaleppämetsät on määritelty suojelluksi luontotyyppiä. Lain mukaan Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojeltujen luontotyyppien määrittelyperusteista. Tervaleppämetsien osalta kyseisiä tarkempia määrittelyperusteita ei ollut vielä käytössä, joten ei ole täysin selvää, onko kyseessä luonnonsuojelulain suojaama kohde. Jos kyseessä on luonnonsuojelulain mukainen tervaleppämetsä, on kohteen arvoluokka 1 (lainsäädännöllä turvattu kohde). Lehto on pienialainen ja kulttuurivaikutteinen, eikä sellaisena kovin edustava. Tältä osin johtopäätökset ovat samat kuin Taalintehtaan osayleiskaavan luontoselvityksessä (Faunatica Oy 2011). Jos kyseessä ei ole luonnonsuojelulain suojaama kohde, on lehdon arvoluokka 3 (monimuotoisuutta turvaava kohde).

Maankäyttösuositus: Tervaleppälehto on jätettävä rakentamatta ja sen tulisi antaa kehittyä luonnontilaisena.

2. PÄHKINÄMÄEN PÄHKINÄPENSAAT

Selvitysalueen itäosassa kasvaa pähkinää hakatulla alueella. Osa pähkinöistä on kookkaita. Pähkinäpensaaseen seuralaisena kasvaa joillakin paikoilla vaarantunut suomukka, jota esiintyy muualla Taalintehtaan pähkinäpensaikoissa (Kunttu 2019). Suomen Lajitietokeskuksen aineistoissa siitä ei ole havaintoja selvitysalueelta. Maastokäynnit eivät ajoittuneet toukokuuhun, jolloin suomukka on havaittavissa. Lisäksi on mahdollista, että laji leviää selvitysalueen pähkinäpensaikkoon. Tästä syystä olisi suositeltavaa säästää alueen yhtenäisin pähkinäpensaikko, jossa myös kookkaat ja elinvoimaiset pähkinät kasvavat.

Maankäyttösuositus: Karttaa 2 merkitty pähkinäpensaiden tärkein kasvialue olisi hyvä jättää rakentamatta ja säästää pähkinäpensaat.

4.3 Luontotyyppikuviot

Selvitysalue jaettiin 16 luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 3-4.

KUVIO 1 – HARVENNETTU TERVALEPIKKO

Kookkaita tervaleppiä kasvava kuvio pienvenesataman itärannalla. Puusto on voimakkaasti harvennettua ja puistomaista. Kuvion itäreunalla on tieura, joka johtaa rannan suuntaisesti lounaaseen. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. nurmilauha, ranta-alpi, kielo, karhunputki ja koiranheinä. Harvassa pensaskerroksessa on mm. vesovia tuomia. Lahopuuta ei juuri ole.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 2 – HARVAPUUSTOINEN RANTA

Harvaa puustoa kasvava kuvio, jossa on mm. mäntyä, koivua ja raitaa. Kuviolle on läjitetty pieni maakasa. Kasvistoon kuuluvat esim. hietakastikka, koiranheinä ja nurmilauha. Kuviolla on rannan suuntainen tieura.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 3 – AVOKALLIO

Karu, puuton ja kulunut silikaattikallio. Tavanomaiseen kalliokasvistoon kuuluvat mm. lampaannata ja ahosuolaheinä. Kuvio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin karut merenrantakalliot, joka on säilyvä (ei uhanalainen) luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset merenrantakalliot. Kallion kuluneisuus heikentää sen edustavuutta. Lisäksi kallio on pienialainen, eikä tavanomaista edustavampi.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kuva 2. Kallio luontotyyppikuvion 4 länsiosassa. Taustalla näkyy pienvenesatamaa.

KUVIO 4 – KUIVAHKO KANGAS

Lähinnä kuivahkoa kangasta oleva kuvio, johon sisältyy myös pieni karu merenrantakallio kuvion länsiosassa (kuva 2). Maasto on melko kulunutta. Kuviolla kasvaa melko vanhoja mäntyjä sekä mm. koivua, muutama nuori haapa ja etelärannalla joitakin tervaleppiä. Osa männystä on muuta puustoa vanhempia ja kilpikaarnaisia. Lahopuuta ei juuri ole yhtä

keloutuvaa mäntyä lukuun ottamatta. Kenttäkerroksen kasveista ovat runsaita hietakastikka ja metsälauha. Lajistoon kuuluvat myös mm. nurmirölli, kangasmaitikka, ahomansikka ja lampaannata. Länsiosan kalliolla kasvaa esim. ruoholaukkaa ja keltamaksaruohoa. Länsi- ja etelärannoilla on kapealti järviruokoa. Länsiosan rantakallio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin keskiravinteiset merenrantakalliot, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset merenrantakalliot. Kallion kuluneisuus heikentää sen edustavuutta. Lisäksi kallio on pienialainen, eikä tavanomaista edustavampi.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 5 – TERVALEPPÄLEHTO

Katso kappale 4.2.

Kuva 3. Luontotyyppikuvio 6 on karua, avointa kalliota.

KUVIO 6 – AVOKALLIO

Melko karu, melkein puuton, poronjäkäläinen kallio (kuva 3) Lähinnä kallion itäosassa kasvaa hiukan pienikokoisia, mutta vanhoja mäntyjä. Kalliolla on yksi pieni kelo ja hieman

katajia. Jäkälikkö on jonkin verran kulunutta. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat runsaat kanerva ja metsälauha sekä mm. lampaannata. Hieman vaateliaampaa, mutta yleistä, kasvistoa edustavat mäkitervakko, isomaksaruoho ja kalliokielo, jotka eivät ole kovin runsaita. Viljelykarkulaisena kasvaa hiukan rohtosormustinkukkaa. Kuvio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin karut poronjäkälä-sammalkalliot, joka on koko maan tasolla säilyvä (ei uhanalainen), mutta Etelä-Suomessa silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset silikaattikalliot. Kallion kuluneisuus heikentää sen edustavuutta.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 7– KAPEA NIITTYRANTA

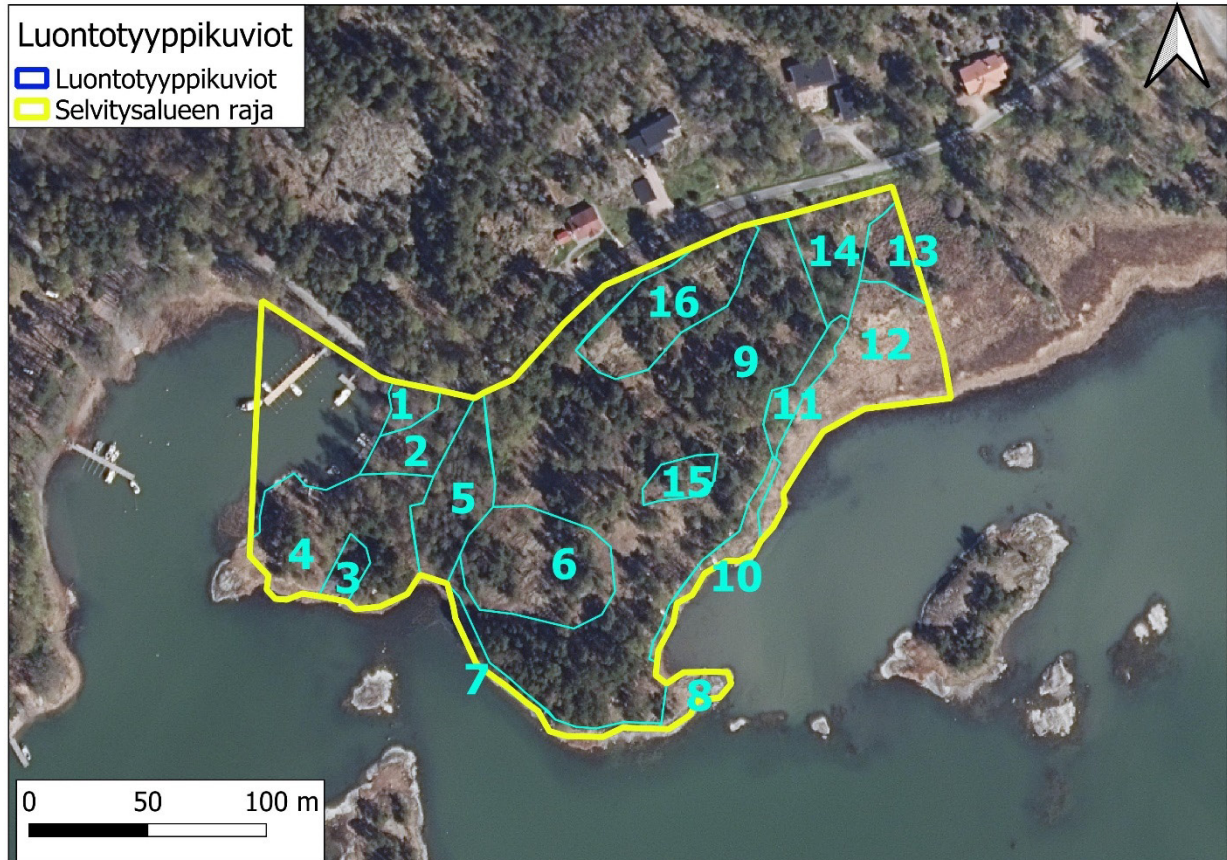
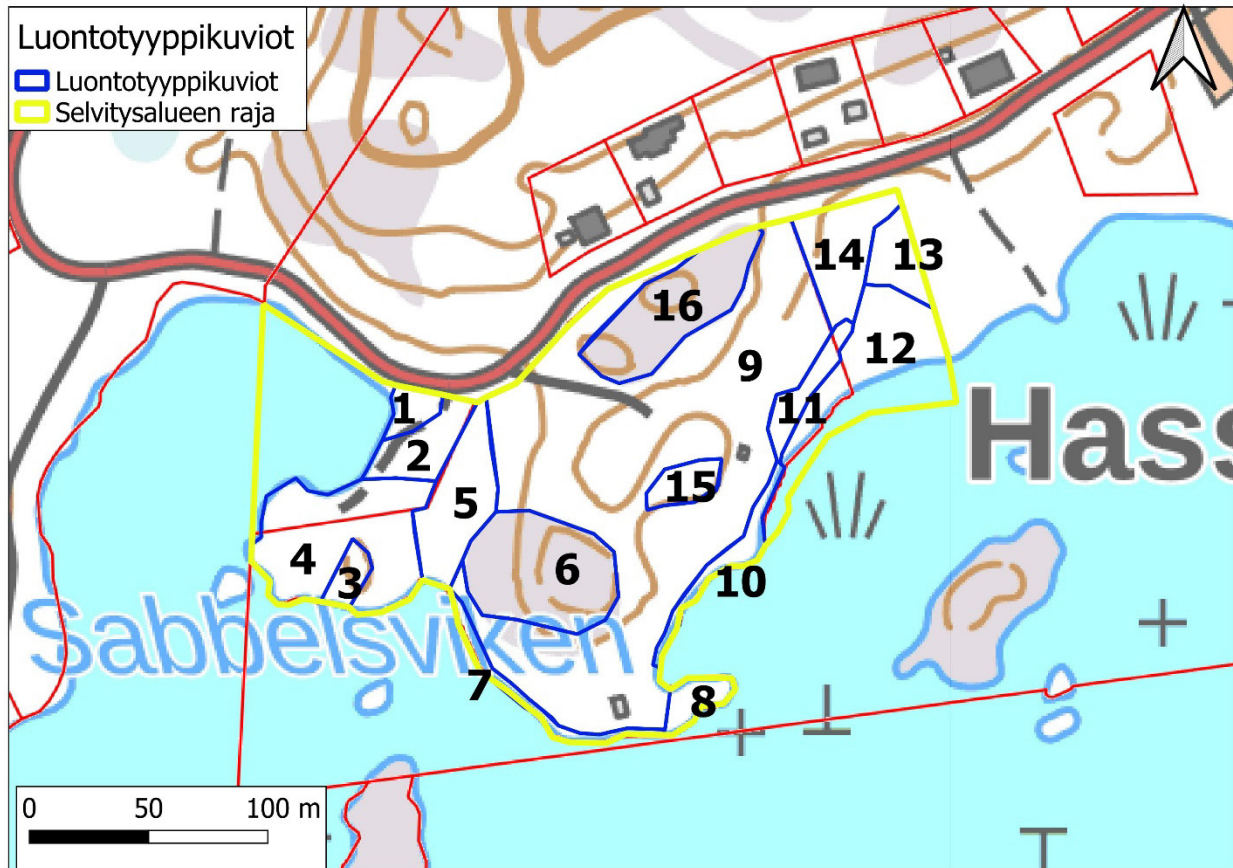
Hyvin kapea merenrantaniittykaistale, jolla kasvaa runsaasti ruokoraiheinää. Muuhun tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. merirannikki ja rönsyrölli. Kuvion itäosassa sijaitsee pieni järviruokokasvusto. Rannan yläosan tervaleppiä on kaadettu. Kuvio ei korkeakasvuisena edustava luonnonsuojelulain luontotyyppiä merenrantaniityt. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa kuvio kuuluu luontotyyppiin Itämeren kivikkoiset niittyranat, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se edustaa myös Suomen kansainvälistä vastuuluontotyyppiä Itämeren kivikkorannat. Kuvion kapeuden ja kasvillisuuden korkeuden vuoksi kyseessä ei ole edustava, vaan varsin tavanomainen niittyranta.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 8– MERENRANTAKALLIO

Pieni merenrantakallio, jolla on havaittavissa hieman lintulannoitusta. Avoimella kalliolla kasvaa jokunen pieni mänty ja tervaleppä. Kallioilla kasvavat mm. merisaunio, keltamaksaruoho, rantatädyke ja hopeahanhikki. Pienten niittylaikkujen kasvistoon kuuluvat esim. mesiangervo, ruokoraiheinä ja karhunputki. Rantakallio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin keskiravinteiset merenrantakalliot, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset merenrantakalliot. Kallion pienialaisuus heikentää sen edustavuutta, eikä kallio ole muutenkaan tavanomaista edustavampi.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kartat 3-4. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ortoilmakuvalla.

KUVIO 9– KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Lähinnä kuivahko kangasmetsä, jonka puusto koostuu valtaosin kohtalaisen vanhoista männyistä (kannen kuva). Niiden lomassa kasvaa haavan, pihlajan ja koivun taimia. Lahopuuta ei juuri ole. Paikoin maasto on kallioista. Metsässä sijainneet rakennukset on purettu ja niiden paikat ovat nyt avoimia ja osittain vielä melko niukkakasvisia. Rakennusten liepeillä kasvaa viljelyjäänteinä koristepensaita kuten syreeniä sekä esim. muutamia nuoria vaahteroita. Muita viljelyjäänteitä ovat kuvion länsiosasta entisen talonpaikan läheltä löytyneet idänvirpiangervo, komealupiini ja laaja kasvusto pikkutalviota. Pikkutalvion lähellä on kevättähtimöä, joka kuuluu luontaiseen kasvistoon. Vieressä, maastokarttaan merkityn tien päässä, on muuta kuviota hieman kosteampi laakso, jossa kasvaa koivua ja raitaa sekä mm. nurmilauhaa. Entisten rakennusten paikoille johtaa kapea soratie. Kuvion luonnontilaisempien osien tavanomaiseen kangasmetsäkasvistoon kuuluvat runsaina tavattavat metsälauha, kielo ja mustikka. Kuvio ei ole edustavaa, luonnontilaisen kaltaista kangasmetsää, vaan voimakkaasti kulttuurivaikutteista ja osin se koostuu entisistä talonpaikoista. Siten kyseessä ei ole uhanalainen luontotyyppi.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kuva 4. Merenrantaa luontotyyppikuvilla 10.

KUVIO 10 – VAIHTELEVA MERENRANTA

Kapea, melko vaihteleva, merenrantakaistale (kuva 4), jonka maaperä on soraa, hiekkaa ja paikoin kivistä. Rannalla kasvaa mäntyä, koivua ja tervaleppää, mutta yhtenäisempää tervaleppävyötä ei ole. Puustoa on harvennettu ja rantaa pitkin on ajettu koneilla. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. hietakastikka, mäkikuisma, orjanruusu ja viljelykarkulaisina / viljelyjäänteinä rohtosormustinkukka ja kirsikka. Kuvio on vaihteleva, eikä edustava selvästi mitään yksittäistä luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin luokituksen mukaista luontotyyppiä. Lisäksi se on voimakkaasti kulttuurivaikutteinen, ja rantaa pitkin on ajettu koneilla.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kuva 5. Tiheää pensaikkoa luontotyyppikuviolla 11.

KUVIO 11 – TUORE KESKIRAVINTEINEN LEHTO

Hyvin kapea tuoreen keskiravinteisen lehdon kaistale merenrannan tuntumassa. Puusto koostuu tervalepistä ja koivuista. Vaahteran taimet ovat hyvin todennäköisesti kylvättyneet

lähialueen puutarhoista. Kuvion eteläpäässä kasvaa myös runkomainen vaahtera ja itäosassa tarhaomenapuu. Pensaskerroksessa on vähän koiranheittä sekä tiheästi tuomea (kuva 5). Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti kieloa. Kulttuurivaikutteisen lehtokaistaleen muuhun kasvistoon kuuluvat mm. kevättähtimö, jänönsalaatti, lehtonurmikka ja nuokkuhelmikka. Kuvio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin rannikon tuoreet lehtipuuvaltaiset lehdot, joka on vaarantunut luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin lehdot. Kuvion pienialaisuus ja kapeus, kulttuurivaikutus ja puuston nuori ikä heikentävät sen laatua siinä määrin, ettei lehtoa voi pitää edustavana, eikä myöskään metsälain erityisen tärkeänä elinympäristönä.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kuva 6. Ruovikoitunutta rantaniittyä selvitysalueen itäosassa.

KUVIO 12 – RUOVIKOITUNUT RANTANIITTY

Pahasti ruovikoitunut matala rantaniitty (kuva 6), joka vaihettuu rannan tuntumassa ruovikoksi. Paikoin tiheää ja korkeaa ruovikkoa on myös kauempana rantaviivasta. Niityllä kasvaa muutamia koivuja sekä kaadettujen puiden kannoista vesovia tervaleppiä. Niityn yläosassa sijaitsee myös pieni laakea kallio, jolla on muutama vanha mänty. Järviruo`on ohella niityn korkeaan ja rehevään kasvistoon kuuluvat mm. ruokoraiheinä, juolavehnä,

ranta-alpi, mesiangervo, hiirenvirna, ketohanhikki ja merivirmajuuri. Hieman harvinaisempi laji on rantanätkelmä, jota löytyi niukkana kahdesta paikasta (kartta 5). Yhtenä mättäänä löytynyt hakarasara (huomionarvoinen perinnebiotooppilaji) voi kertoa niityn kauan sitten päättyneestä laidunkäytöstä. Rantaniitty on niin voimakkaasti ruovikoitunut, ettei kyseessä ole luonnonsuojelulain luontotyypin määritelmän täyttävä merenrantaniitty, jonka tulee olla matalakasvuinen, eikä ruovikoitunut. Merenrantaruovikko on säilyvä luontotyyppi.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kartta 5. Huomionarvoisten kasvilajien esiintymät. Osa aivan vierekkäisistä pähkinäpensaista on esitetty yhtenä pisteenä.

KUVIO 13 – HAKATTU TERVALEPPÄLEHTO

Hakattu tervaleppälehto, johon merivesi nousee ajoittain (kuva 7). Kuviolla on nyt tiheää tervaleppävesakkoa. Kenttäkerroksen kasvillisuus koostuu lähinnä luhtakasveista kuten suoputkesta, ranta-alpista, rentukasta, punakoisosta, suo-ohdakkeesta, luhtasarasta, karhunputkesta ja mesiangervosta. Myös järviruoko kuuluu kasvistoon. Puuston hakkuun vuoksi kyseessä ei ole uhanalainen luontotyyppi, luontodirektiivin luontotyyppi,

luonnonsuojelulain mukainen tervaleppämetsä eikä metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

Kuva 7. Vesovaa tervaleppää hakatussa tervalepikossa.

KUVIO 14 – HAKKUU

Rehevä hakkuu, jolla kasvaa korkeaa ruohostoa ja pensaikkaa (kuva 8). Kuviolla on useita pähkinäpensaita, joista muutamat kookkaita. Kiinteistönrajalla on aikoinaan ollut tieura (merkitty vuosien 1981 ja 1991 peruskarttoihin, <https://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/>), jolla osa pähkinäpensaista kasvaa. Rehevän kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat esim. pelto-ohdake, isonokkonen, vuohenputki ja vieraslajit valkokarhunköynnös sekä karvahorsma. Pensaskerroksessa kasvaa tuomea sekä todennäköisesti viljelyjäänteinä kookkaita koiranheisiä. Tien vieressä kasvavat vanhat koristepensaat kuten lumimarja ja syreeni viittaavat siihen, että kuviolla olisi aikoinaan ollut puutarha. Kuvion eteläreunalla sijaitsevalla kalliolla on kaksi komeaa vanhaa kilpikaarnaista mäntyä. Pähkinäpensaita olisi hyvä pyrkiä säästämään, sillä niiden

seuralaisena kasvavaa vaarantunutta suomukkaa kasvaa muualla Taalintehtaan pähkinäpensaikoissa (Kunttu 2019). Lisäksi kuvion eteläreunan kalliolla kasvavat kaksi komeaa mäntyä olisi suotavaa säästää yksittäisinä maisemapuina, vaikka ne eivät olekaan maisemaa hallitsevia.

Kuva 8. Hakkuuta alueen itäosassa.

KUVIO 15 – AVOKALLIO

Karu kulttuurivaikutteinen avokallio, jonka reunoilla kasvaa viljelyjäänteinä juhannusruusua ja syreeniä. Tavanomaiseen kalliokasvistoon kuuluvat mm. metsälauha, kanerva ja kalliokielo. Kuvio kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin karut poronjäkälä-sammalkalliot, joka on koko maan tasolla säilyvä (ei uhanalainen), mutta Etelä-Suomessa silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset silikaattikalliot. Kallion kuluneisuus ja voimakas kulttuurivaikutus heikentävät sen edustavuutta.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

KUVIO 16 – KALLIO

Karu vähäpuustoinen kallio. Puuston tiheys vaihtelee jonkin verran, mutta kaiken kaikkiaan puustoa on vähän. Pääasiassa kalliolla kasvaa melko vanhaa mäntyä, mutta kohdassa, jossa maa-ainesta on kallion päällä vähän enemmän, on myös muutama nuori vaahtera. Lahopuuta ei ole. Kasvillisuutta hallitsevat karujen kallioiden lajit kuten metsälauha ja kanerva, mutta paikoin on niukasti myös hieman ravinteisempien kallioiden kasveja kuten mäkitervakkoa, isomaksaruohoa ja kalliokioloa. Kuvion itäosasta löytyi pieni käärmeenpistonryttikasvusto. Seuranaan sillä on tuoksuköynnöskuusama, joka on viljelykarkulainen. Myös rohtosormustinkukkaa löytyi. Kallion puusto on niin harvaa, että se kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa käytetyssä luokituksessa luontotyyppiin karut poronjäkälä-sammalkalliot, joka on koko maan tasolla säilyvä (ei uhanalainen), mutta Etelä-Suomessa silmälläpidettävä luontotyyppi. Samalla se sisältyy luontodirektiivin luontotyyppiin kasvipeitteiset silikaattikalliot. Puusto ei ole niin luonnontilaista, että kyseessä olisi metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Kuviolta ei löytynyt erityisiä luontoarvoja.

5. LIITO-ORAVA

5.1 Menetelmät

Liito-orava suosii varttuneita, tiheitä kuusisekametsiä, joissa kasvaa kookkaita haapoja. Se pesii puunkoloissa, pöntöissä ja oravan rakentamissa risupesissä, joskus myös rakennuksissa. Laji on uhanalainen, ja se on mainittu EU:n luontodirektiivin liitteessä IV, minkä vuoksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain nojalla.

Liito-oravan luotettavin kartoitusjakso ajoittuu maaliskokuulle, jolloin sen papanat ovat väriltään keltaisia – kellertäviä ja siten helpommin havaittavissa kuin kesän ruskeat papanat. Lisäksi keväällä kasvillisuus ei haittaa jätösten havaitsemista. Papanoiden löytyminen osoittaa varsin luotettavasti liito-oravan esiintyvän alueella, joskin vain yksittäisten papanoiden löytyminen yhden tai muutaman puun tyveltä voi viitata myös eläinten tilapäiseen pysähtymiseen niiden siirtyessä alueelta toiselle. Mikäli jätöksiä löytyy vähänkin runsaammin, käyttää liito-orava aluetta pysyvämmiin. Runsaan papanamäärän löytyminen kolopuun alta, ympäröivää puustoa selvästi järeämmän tuuhealatuksisen kuusen tyveltä

tai linnunpöntön alta viittaa vahvasti pesintään. Usein pesäpuiden tyvirungoilla on myös virtsaamisjälkiä. Liito-oravat suosivat pesäpuunaan varsinkin tiheiköissä kasvavia puita, sillä tiheä puusto antaa suojaa saalistajilta.

Selvitysalue kartoitettiin 15.3.2023 kävelemällä koko alue kattavasti läpi. Maa oli vielä suurimmaksi osaksi sulavan lumen peitossa, mutta puiden tyvet jo lumettomia. Liito-oravan papanoita etsittiin runkomaisten haapojen sekä kookkaimpien tervaleppien, mäntyjen ja koivujen tyviltä. Papanoiden lisäksi voi puunrunkojen tyviosasta löytää virtsaamisjälkiä, jotka erottuvat usein mm. sammalkasvustojen kuolemisenä. Papanoiden lisäksi etsittiin myös kolopuita sekä tehtiin havaintoja metsän laadusta liito-oravan elinympäristönä.

5.2 Tulokset ja johtopäätökset

Liito-oravan papanoita tai muita merkkejä lajin esiintymisestä ei löydetty. Alueen mäntyvaltaiset metsät sopivat huonosti liito-oravalle. Lepikot tarjoaisivat sopivia ruokailupuita, mutta niistä puuttuvat suojaa tarjoavat kuuset. Haapaa kasvaa alueella hyvin vähän ja vain nuorina puina. Kolopuita tai liito-oravalle sopivia pönttöjä ei löytynyt. Alueelta ei ole aiempia havaintoja liito-oravasta, ja lajin leviäminen sinne on epätodennäköistä.

Liito-oravan esiintymiseen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

6. LEPAKOT

6.1 Menetelmät

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
9.-10.7.2023	23.20-23.50	Lämpötila +13 °C, tyyntä, selkeää
23.-24.7.2023	23.55-0.40	Lämpötila +15 °C, heikkoa tuulta, puolipilvistä
19.8.2023	2147-22.30	Lämpötila +16 °C, tyyntä, pilvistä

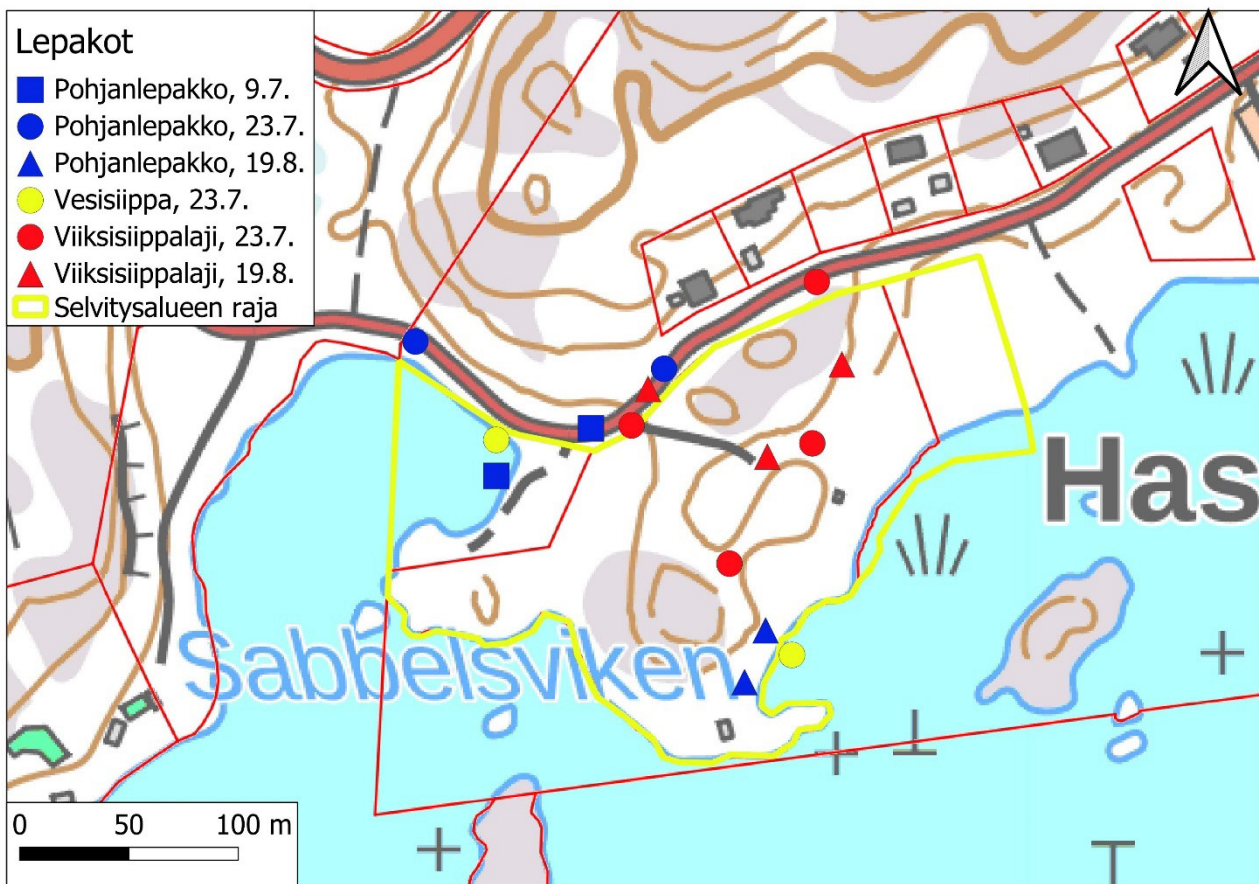
Taulukko 1. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kolmena yönä (taulukko 1) kävellen ristiin rastiin alueella. Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen.

Sääolosuhteet olivat kaikkina öinä hyvät. Kaikkien havaittujen lepakkojen laji (isoviiksisiippaa ja viiksisiippaa ei ole mahdollista erottaa detektorilla toisistaan) ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka merkittiin muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö. Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin muun maastotyön yhteydessä.

6.2 Tulokset ja johtopäätökset

Selvitysalueella havaittiin jonkin verran lepakoita. Havainnot jakoutuivat melko tasaisesti alueen eri osiin (kartta 6).

Kartta 6. Lepakkohavainnot.

Sabbelsvikenin satamassa ja idempänä rannan avoimella vesialueella havaittiin saalistava vesisiippa heinäkuun jälkimmäisellä kartoituskerralla. Laji saalistaa avoimilla vesialueilla lähellä vedenpintaa lennellen. Vesisiippa karttaa ruovikoita ja muita tiheän kasvillisuuden hallitsemia vesiä mutta käyttää usein esim. venevalkamia, pienvenesatamia tai muita alueita, joissa on laajalti avointa vesipintaa.

Pohjanlepakoita ja viiksisiippoja / isoviiksisiippoja havaittiin muutamia yksilöitä. Pohjanlepakko saalistaa tyypillisesti metsän ja avomaan reunavyöhykkeessä, pienillä metsäaukioilla, pihossa, puutarhoissa ja teiden sekä polkujen yllä, joissa on latvusaukkoja. Se ei viihdy metsän sisällä toisin kuin viiksisiipat / isoviiksisiipat, joita havaittiin myös muutama yksilö.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja, lisääntymispaikkoja tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt. Lähialueella on kuitenkin runsaasti rakennuksia, joita lepakot voivat käyttää. Kaiken kaikkiaan lepakohavaintoja kertyi jokseenkin ennalta arvioitu määrä. Alueella voi tulkita olevan jonkin verran merkitystä lepakoiden ruokailualueena, joskaan tuskin suurempaa kuin Taalintehtaan vastaavan tyyppisillä alueilla keskimäärin. Varsinaisiin maankäyttösuositukseen ei lepakoiden osalta ole tarvetta, mutta keinovalaistuksen lisäämisessä olisi hyvä olla maltillinen. Lisäksi valot tulisi suunnata ylhäältä alas. Alueella ei tällä hetkellä ole juurikaan keinovaloa, ja keinovalaistus häiritsee lepakoiden ruokailua.

7. LINNUSTOSTA JA MUUSTA LAJISTOSTA

Selvitysalueelta on tallennettu Suomen Lajitietokeskuksen aineistoihin havainnot vain komealupiinista ja rohtosormustinkukasta. Tässäkään työssä ei havaittu uhanalaisia, alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja.

Maastokäyntejä ei tehty lintujen parhaaseen laulu aikaan, joten arvio alueen linnustollisesta merkityksestä perustuu lähinnä tarjolla oleviin elinympäristöihin ja niiden laatuun. Alueen virkistyskäyttö on niin vilkasta, että häiriöherkkien lintulajien asettuminen sinne pesimään on hyvin epätodennäköistä. Tämän selvityksen maastotöiden yhteydessä ei havaittu huomionarvoisia lintulajeja. Sabbelsvikenissä on pesinyt erittäin uhanalaiseksi luokiteltu mustakurkku-uikku (Kunttu 2015). Silmälläpidettävä punajalkaviklo on pesinyt Hasselbackenin rannoilla (Kunttu 2015). Parhaiten sille sopii selvitysalueen itäosan rantaniitty, joskin ruovikoitumisen etenemisestä laji kärsii. Itäosan ruovikot lienevät alueen linnustollisesti merkittävin osa. Ne tarjoavat sopivaa pesimäympäristöä ainakin silmälläpidettävälle ruokokertuselle, vaarantuneelle pajusirkulle ja elinvoimaiselle rytikertuselle. Ruokokertunen ja pajusirkku ovat edelleen yleisiä lajeja, vaikka ovatkin selvästi vähentyneet. Vähentymisen takana lienevät muut syyt kuin elinympäristön supistuminen, sillä ruovikot ovat viime vuosikymmeninä yleistyneet ja laajentuneet. Vaateliaammille ruovikkolajeille kuten rastaskertuselle (vaarantunut), kaulushaikaralle

(lintudirektiivin I-liite) ja ruskosuohaukalle (lintudirektiivin I-liite) ruovikot eivät ole riittävän laajoja.

Selvitysalueen kallioilla kasvaa niukasti rauhoitetun, erittäin uhanalaisen ja EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen sisältyvän isoapollon toukan ravintokasvia isomaksaruohoa. Aikuisia isoapolloja etsittiin luontotyyppi- ja kasvillisuuskartoituksen yhteydessä 14.7.2023. Lajin aikuisten lentoaika ulottuu kesäkuun lopulta elokuun alkuun. Sää oli tarkoitukseen hyvin sopiva (heikkoa tuulta, lähes selkeää, lämpötila +22 °C). Isoapolloja ei nähty, eikä lajista ole alueelta aiempiakaan havaintoja.

8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueen länsiosassa sijaitseva tervaleppälehto sekä itäosassa sijaitseva pähkinäpensaiden keskeinen esiintymisalue tulisi jättää rakentamatta. Tervaleppälehto tulisi lisäksi jättää kehittymään luonnontilaisena. Lepakoiden kannalta olisi hyvä olla maltillinen keinovalaistuksen lisäämisessä, ja valaistus tulisi suunnata ylhäältä alas. Luontotyyppikuvion 14 kalliolla kasvavat kaksi komeaa vanhaa mäntyä olisi suotavaa säilyttää yksittäisinä maisemapuina.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Faunatica Oy 2011a. Kemiön Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaava-alueen ja Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitys 2011. 62 s.

Faunatica Oy 2011b. Neidonkielen ja sillä elävien uhanalaisten perhosten selvitys Taalintehtaalla 2011. 47 s. luonnos.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Kunttu, P. 2015. Suojelullisesti tärkeiden lintulajien esiintyminen Kemiönsaaren Taalintehtaalla. *Ukuli* 46 (2): 23-28.
- Kunttu, P. 2019. Taalintehtaan suomukan nykytila ja suojelun tarve. *Lutukka* 35: 77-78.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen Lajitietokeskus 2023. Aineistopyyntö 16.7.2023.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>

PÄHKINÄMÄEN ASEMAKAAVAN MUUTOS: PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää
20.6.2024

 Envibio

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. MENETELMÄT	4
3. TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA.....	5
3.1 Kaava-alueen ja sen lähiympäristön pesimälinnusto.....	5
3.2 Kaava-alueen edustan merialue.....	6
3.3 Kasvihavaintoja	7
4. JOHTOPÄÄTÖKSET	8
5. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	9

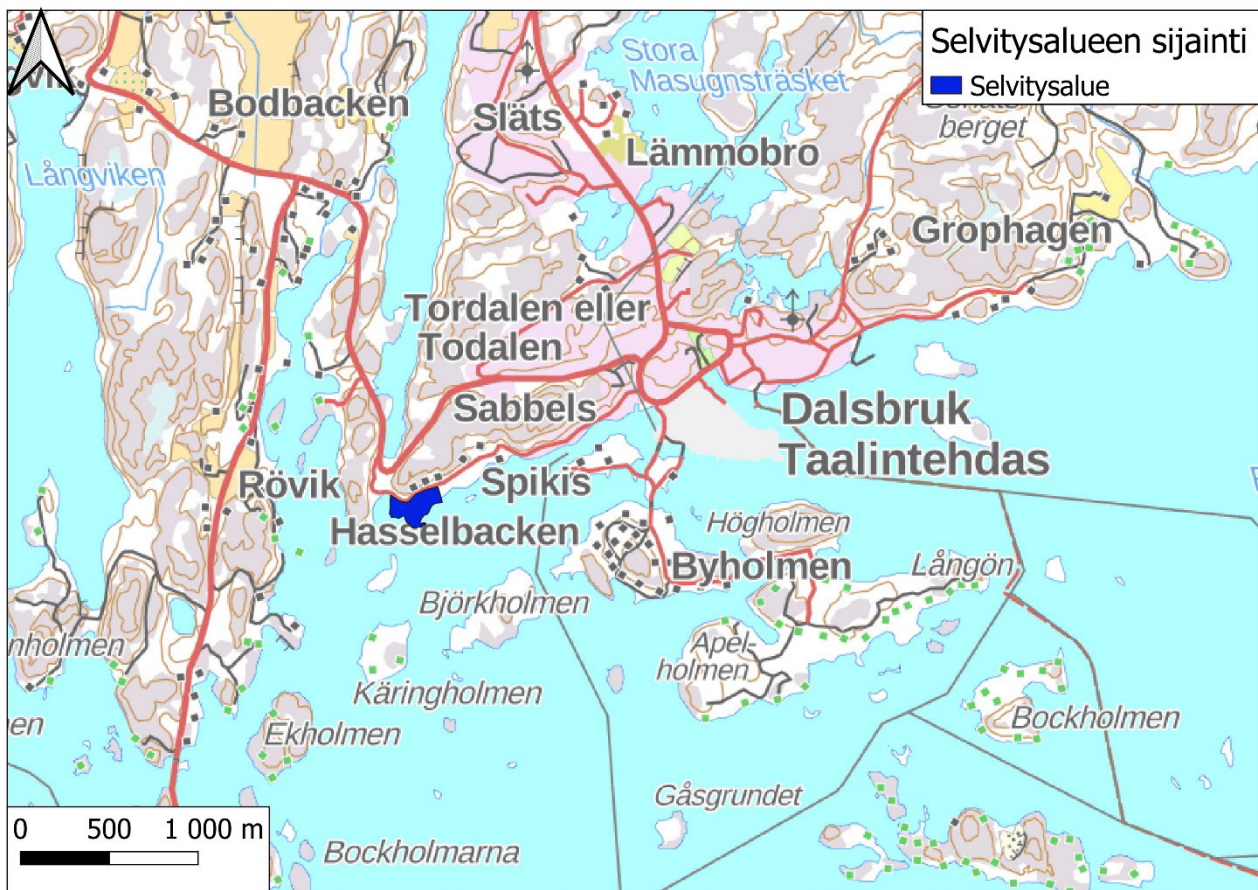
Kannen kuva: Ruovikoitunutta rantaniittyä kaava-alueen itäreunan tuntumassa.

Pohjakartta: © Maanmittauslaitos 06/2024

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Arkkitehtitoimisto Jussi Partanen laatii Kemiönsaaren Taalintehtaalla sijaitsevan Pähkinämäen asemakaavan muutosta. Kaava-alue sijaitsee Hasselbackenissa Taalintehtaan keskustasta länteen (kartta 1). Se sisältyy vuonna 2011 laadittuun Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitykseen (Faunatica Oy 2011). Arkkitehtitoimisto Jussi Partanen tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä osayleiskaavan luontoselvitystä täydentävän kaava-alueen pesimälinnustoselvityksen. Samalla täydennettiin vuoden 2023 luontoselvityksen (Korvenpää 2023) tietoja havainnoimalla kaava-alueen kevätkasvistoa. Selvityksen laati FM (biologi) Turcka Korvenpää, ja sen maastotyöt tehtiin maaliskuu-kesäkuussa 2024.

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

2. MENETELMÄT

Kaava-alueelta ja sen lähiympäristöstä on varsin vähän aiempia lintutietoja. Sabbelsvikenissä on pesinyt erittäin uhanalaiseksi luokiteltu mustakurkku-uikku (Kunttu 2015) ja Hasselbackenin (Pähkinämäen) rannoilla silmälläpidettävä punajalkaviklo (Kunttu 2015). Suomen Lajitietokeskuksen aineistossa ei ollut lainkaan lintuhavaintoja.

Pesimälinnustoselvitys aloitettiin kahdella maaliskuussa tehdyllä pöllökuuntelulla (taulukko 1). Pöllöjä kuunneltiin Dragsedentietä. Sää oli kumpanakin iltayönä poutainen ja tyyni tai lähes tyyni, joten kuuluvuus oli erinomainen.

Taulukko 1. Pöllökartoituspäivät, kartoitusajat ja vallinnut säätila.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
12.3.2024	21.45-22.05	Lämpötila -2 °C, 0 m/s – 1 m/s, pilvisyys 0/8
26.3.2024	19.55-20.15	Lämpötila +0 °C, 1 m/s – 2 m/s, pilvisyys 8/8

Pesimälinnustokartoitusta jatkettiin viidellä touko-kesäkuussa suoritettulla kartoituslaskentakierroksella (taulukko 2). Sää oli kaikkina kartoitusaamuina linnustoselvitykseen erinomaisesti sopiva. Kolmena ensimmäisenä aamuna tarkkailtiin varsinaisen kaava-alueen linnustokartoituksen lisäksi myös kaava-alueen edustan merialueen ja lähisaarten linnustoa kaukoputkella kaava-alueelta käsin.

Kartoituslaskennassa kaava-alue käveltiin niin tiheästi läpi, että kaikki siellä oleskelevat linnut voitiin havaita. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS-laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia karttoja. Kaikki havaitut lintuyksilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää kiikarilla), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa kuljettava emo, varoitteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella paikallisina havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittelevista linnuista sekä muista paikallisina sopivassa pesimäympäristössä havaituista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen

maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviiereiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

Kaava-alueen edustan merialueen ja saarten linnut merkittiin myös kartalle. Lisäksi Glipgrundetilla pesivät linnut laskettiin lajeittain.

Taulukko 2. Kartoituslaskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
7.5.2024	9.20-11.00	Lämpötila +6 °C - +7 °C, 3 m/s – 4 m/s, pilvisyys 0/8
16.5.2024	7.25-8.05	Lämpötila +12 °C - +15 °C, 3 m/s – 4 m/s, pilvisyys 0/8
31.5.2024	4.30-5.45	Lämpötila +12 °C - +13 °C, 0 m/s – 1 m/s, pilvisyys 2/8 – 4/8
8.6.2024	4.15-5.00	Lämpötila +5 °C - +6 °C, 0 m/s – 1 m/s, pilvisyys 4/8
15.6.2024	4.15-4.40	Lämpötila +5 °C, 0 m/s – 1 m/s, pilvisyys 0/8

3. TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

3.1 Kaava-alueen ja sen lähiympäristön pesimälinnusto

Kaava-alueella ja sen lähiympäristössä Kemiönsaaren pääsaarella (mukaan lukien Sabbelsviken) pesi vuonna 2024 kaikkiaan 17 lintulajia (taulukko 3). Lisäksi nähtiin palokärki (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji), mutta se ei kuulunut pesimälinnustoon.

Kaava-alueen ja sen lähiympäristön linnusto on tavanomaista. Huomattavimmat pesimälajit ovat vaarantunut pajusirkku ja silmälläpidettävä pensaskerttu, joilla oli reviiirit kaava-alueen itäreunan ruovikoituneella rantaniityllä ja pensaikossa (kartta 2). Molemmat lajit ovat edelleen tavallisia, mutta selvästi taantuneita. Pajusirkku pesii ruovikoissa sekä vesistöjen läheisissä pensaikoissa ja pensaskerttu monenlaisilla avoimilla pensaikkomailla mukaan lukien pensoittuneet hakkuualueet. Kaava-alueen itäreunan ruovikoituneen rantaniityn ruovikko oli talven jäljiltä käytännössä lähes kokonaan laonnut, mikä voi selittää silmälläpidettävän ruokokerttusen puuttumisen. Vaateliaammille ruovikkolinnuille kuten rytikerttuselle, kaulushaikaralle ja ruskosuohaukalle ruovikkoa on aivan liian vähän. Punajalkaviklolle rantaniitty on taas liaksi ruovikoitunut. Silmälläpidettävällä västäräkillä tulkittiin olevan kaksi ja silmälläpidettävällä harakalla yksi reviiiri. Kartan 2 pisteet osoittavat näiden lajien havaintopaikkoja, eivät pesien sijaintia. Rantasipejä tavattiin eri puolilla

selvitysalueen rantoja. Kemiönsaaren pääsaaren puolella tulkittiin pesivän yksi pari. Pöllöjä ei pesi alueella lainkaan, mikä ei ole yllättävää huomioiden alueen pieni koko ja sijainti asutuksen ja pienvenesataman tuntumassa. Sabbelsvikenissä pesii erittäin uhanalainen ja EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvä mustakurkku-uikku. Pienvenesatama ei tunnu haittaavan uikkuja.

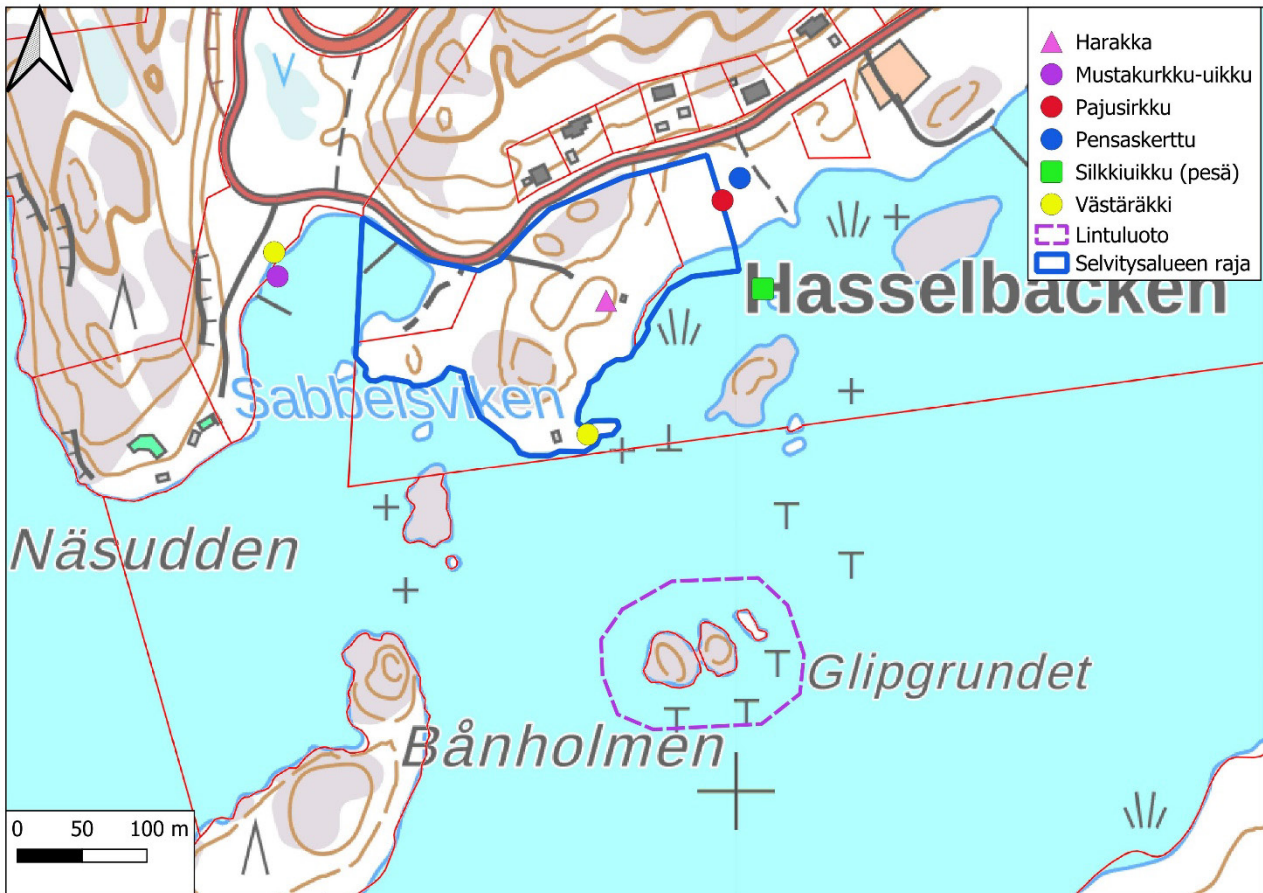
Taulukko 3. Kaava-alueen ja sen läheisen Kemiönsaaren pääsaaren kuuluvan alueen pesimälinnusto vuonna 2024. EN=erittäin uhanalainen, VU=vaarantunut, NT=silmälläpidettävä, LC=elinhoimainen, D=lintudirektiivin liitteen I laji

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Parimäärä	Status
<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi	1	LC
<i>Carduelis carduelis</i>	tikli	1	LC
<i>Columba palumbus</i>	sepelkyyhky	2	LC
<i>Corvus corone</i>	varis	1	LC
<i>Cyanistes caeruleus</i>	sinitiainen	3	LC
<i>Emberiza schoeniclus</i>	pajusirkku	1	VU
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	1	LC
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	4	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	3	LC
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	2	NT
<i>Parus major</i>	talitiainen	1	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	2	LC
<i>Pica pica</i>	harakka	1	NT
<i>Podiceps auritus</i>	mustakurkku-uikku	1	EN, D
<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	2	LC
<i>Sylvia communis</i>	pensaskerttu	1	NT
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	2	LC

3.2 Kaava-alueen edustan merialue

Kaava-alueen edustalla nähtiin isokoskeloita (silmälläpidettävä), kyhmyjoutsenia, laulujoutsenia (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji), sinisorsia, telkkiä, haahkoja (erittäin uhanalainen), tukkasotkia (erittäin uhanalainen) ja merihanhipoikue. Sabbelsvikenin itäpuolella on telkänpönttö, mutta se ei vaikuta olleen käytössä vuonna 2024. Rannalla

nähtiin myös harmaahaikaroita ja meriharakoita. Pienen karin kupeessa kaava-alueen itärajan tuntumassa oli silkkiuikun (silmälläpidettävä) pesä.

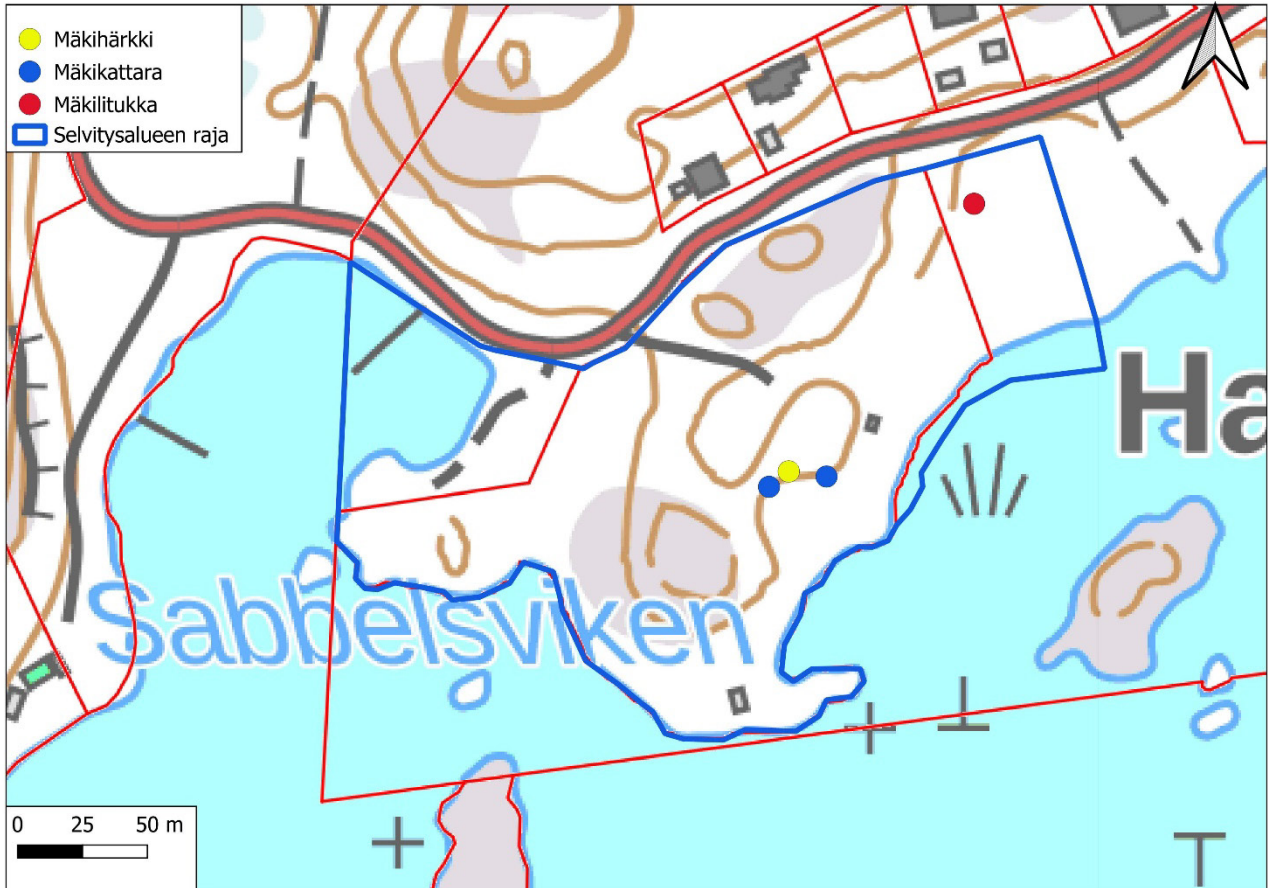
Kartta 2. Huomionarvoiset lintulajit.

Kaava-alueen rannasta noin 150 metrin etäisyydellä sijaitsevalla Glipgrundetilla pesii runsas linnusto. Sieltä laskettiin 32 tiiran pesää, joista 15 oli lapintiirojen ja 17 kalatiirojen. Tiirojen lajijakaumassa voi olla epätarkkuutta. Lisäksi osa pesistä saattoi sijaita piilossa siten, ettei niitä voinut havaita Kemiönsaaren pääsaarelta käsin. Molemmat tiiralajit sisältyvät EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen. Lisäksi Glipgrundetilla pesi kolme silkkiuikkuparia, viisi kalalokkiparia, yksi valkuposkihanhipari (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji), yksi västäräkipari, kaksi haakkaa sekä todennäköisesti myös tukkasotka ja mahdollisesti meriharakka ja rantasipi.

3.3 Kasvihavainnot

Kaava-alueen pähkinäpensaiden tuntumasta etsittiin vaarantunutta ja rauhoitettua suomukkaa, mutta sitä ei löytynyt. Muutamia kallioketokasveja tavattiin. Alueen kasvistoon

kuuluvat mäkihärkki, mäkilitukka (kartta 3), mälikattara, mäkihärkki, hentolituruoho, mäkiarho, pölkkyruoho ja kevätkynsimö. Kaikki edellä mainitut lajit kasvavat purettujen talojen paikoilla tai niiden lähellä. Varsinaisia ketoja ei ole. Lisäksi löydettiin pari suppeaa kevätesikkokasvustoa. Siellä täällä kasvaa kevättähtimöä.

Kartta 3. Merkittävimmät kallioketokasvit.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueen linnusto on tavanomaista. Merkittävimmät lajit ovat kaava-alueen itäreunalla pesivät pajusirkku ja pensaskerttu. Kumpikaan laji ei ole erityisen ihmisarka, vaan voi pesiä lähelläkin asutusta, jos vain ympäristö on sopiva. Kyseisten lajien kannalta on hyödyllistä, jos rannan tuntumaan jätetään ruovikoituneen rantaniityn kohdalla luonnontilaista aluetta, eikä kasvillisuutta raivata rantaan asti. Sabbelsvikenin pienvenesatamassa kaava-alueen länsipuolella pesivä mustakurkku-uikku ei kärsi kaava-alueen rakentamisesta, jos tämä ei tule aiheuttamaan lisälaiturien rakentamista pienvenesatamaan. Glipgrundetin linnuston suojaamiseksi on hyvä jättää rantaan luonnontilaisena pidettävää rakentamatonta aluetta.

Kaava-alueelta ei löytynyt sellaisia kasvilajeja, joilla olisi vaikutusta maankäyttöön. Kaikki ketolajit kasvavat purettujen rakennusten paikoilla tai niiden läheisyydessä, eikä varsinaisia ketoja ole.

5. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Faunatica Oy 2011a. Kemiön Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaava-alueen ja Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitys 2011. 62 s.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Korvenpää, T. 2023. Pähkinämäen asemakaavan muutos: luontotyytit, kasvillisuus, liito-orava ja lepakot. Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy. 24 s.
- Kunttu, P. 2015. Suojelullisesti tärkeiden lintulajien esiintyminen Kemiönsaaren Taalintehtaalla. Ukuli 46 (2): 23-28.
- Kunttu, P. 2019. Taalintehtaan suomukan nykytila ja suojelun tarve. Lutukka 35: 77-78.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s.
- Suomen Lajitietokeskus 2023. Aineistopyyntö 16.7.2023.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>